

A környezettudatosság felmérése a környezetvédelmi program alapozásához

Szekció előadás

Pintérné Nagy Edit

Nyugat-Magyarországi Egyetem Kooperációs
Kutató Központ Nonprofit Kft.

2011. május 24.

„A környezeti nevelés olyan értékek felismerésének és olyan fogalmak meghatározásának folyamata, amelyet segítenek az ember és kultúrája, hatást gyakorol a környezet minőségét érintő döntéshozatalra, személyiségformálásra és egy széles értelemben vett viselkedésmód kialakítására”. (IUCN 1970)

- ❖ A vizsgált szinterek
- ❖ Módszer
- ❖ Eredmények
- ❖ Értékelés
- ❖ Javasolt intézkedések

A VIZSGÁLT SZÍNTEREK

- o BÖLCSÖDE
- o ÓVODA
- o ÁLTALÁNOS ÉS KÖZÉPISKOLA
- o CIVIL SZERVEZETEK
- o ÖNKORMÁNYZAT

MÓDSZER

1. Tényfeltárás, kérdőívek összeállítása
2. A környezeti gondok okainak feltárása
3. A környezet állapotát befolyásoló hatások súlyszámának becslése
4. A hatások (okok) sorrendjének meghatározása (Leopold-mátrix)
5. A környezeti hatások (okok)súlyosságuk sorrendjében környezeti gondok szerint csoportosítva
6. Célok kitűzése és az intézkedések hozzárendelése

TÉNYFELTÁRÁS KÉRDŐÍVEK ÖSSZEÁLLÍTÁSA

Feltett kérdések bölcsődék és óvodák esetében

- Az intézményben van-e lehetőség a szelektív hulladékgyűjtésre?
- Megtartanak-e jeles napokat és ha igen milyeneket?
- Van-e lehetőség óvodai foglalkozás keretében a környezetvédelemmel kapcsolatos ismereteket átadni a gyerekeknek?
- Az óvoda szervez-e papírgyűjtési, elemgyűjtési vagy egyéb környezetvédelemmel kapcsolatos akciót?
- Igényel-e az intézmény pályázat útján a környezetformálás céljára valamennyi összeget?
- Az intézményben felhívja-e a figyelmét az ott tartózkodóknak valamilyen formában az energiatakarékosságra, tisztaságra?
- Az intézmény anyagi beszerzései során előtérbe helyezi-e a környezetbarát termékek elsőbbségét?

Feltett kérdések iskolák esetében

- A tantervben szerepel-e valamilyen tantárgy keretében a környezetvédelem
- Van-e lehetőség szakkör keretében a környezetvédelemmel kapcsolatos ismereteket megszerezni?
- Környezetvédelmi témájú vetélkedőket, előadásokat szerveznek-e?
- A tanulók az intézmény szervezésével részt vesznek-e várostakarítási, parlagfüirtési vagy egyéb akcióban?
- az érdeklődő diákok részére van-e lehetőség szakkör keretében környezetvédelmi mérések, kisebb kutatások végzésére?

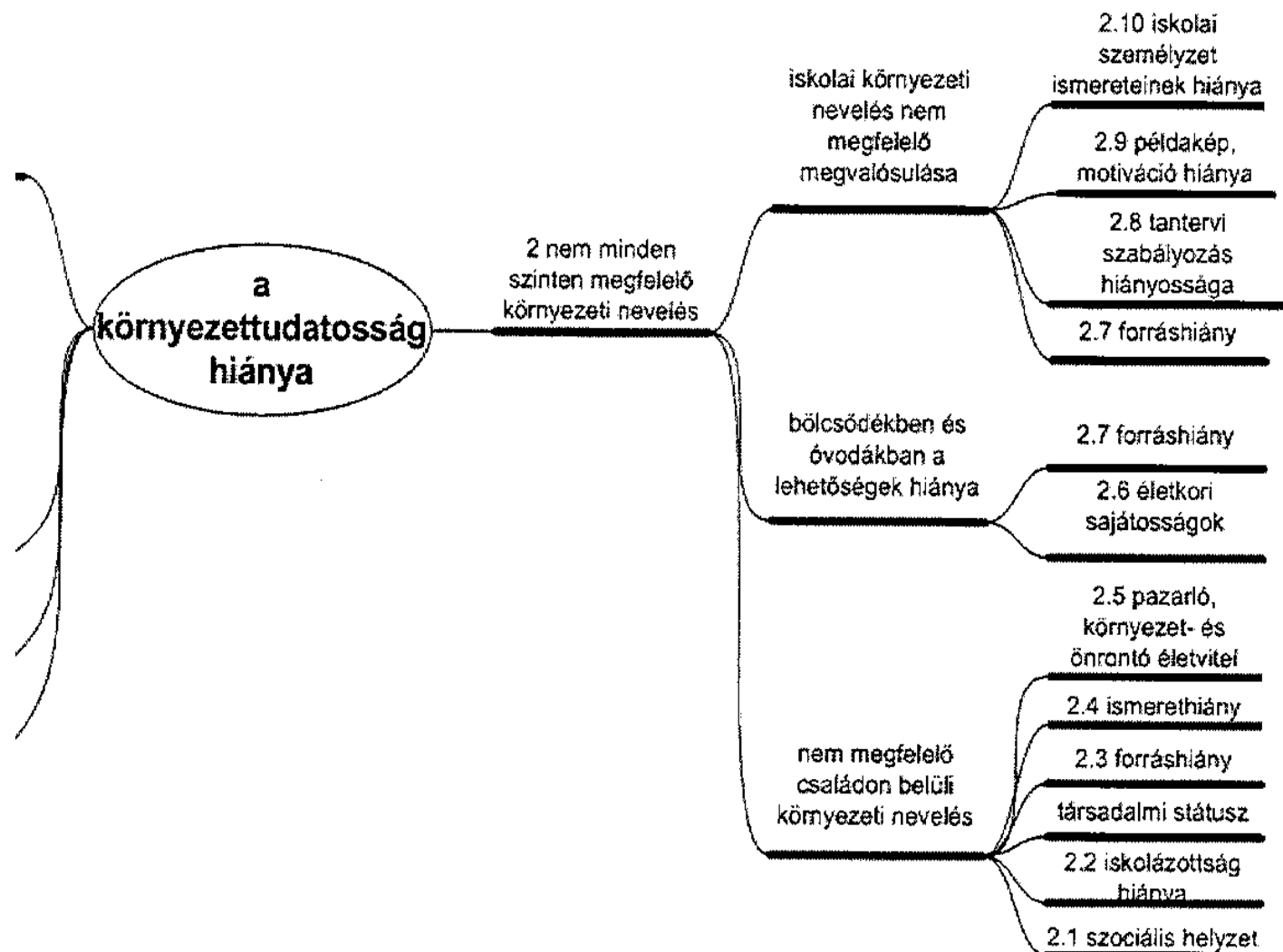
Feltett kérdések civil szervezetek és önkormányzat részére

- Milyen akcióban vesznek részt a környezet tisztaságának megőrzése érdekében?
- A lakosság mennyire tájékozott a környezeti állapot értékeiről?
- Milyen módon vonják be a lakosságot a környezet megőrzése érdekében a szervezett programokba?
- Milyen az érdeklődés intenzitása, részvételi aránya?
- Vállalnak-e feladatot pedagógusok továbbképzését szolgáló tanfolyamok szervezésében?
- kapnak-e környezeti nevelést, szemléletformálást szolgáló akciók megvalósítására támogatást és ha igen honnan?

Környezeti gondok okainak feltárása

A környezet állapotát befolyásoló hatások súlyszámának becslése

II-8. táblázat: A környezet állapotát befolyásoló hatások súlyszámának becslésére használt skála.

Hatásviselő	A hatás (ok, hiba) dimenziói						Jelsorozat példa			
	Súlyossága	Kiterjedése	Időtartama	Valószínűsége						
ember	9	halált okozó, súlyos egészségromlás	9	teljes népesség	9	folyamatos, vagy naponta ismétlődő	9	>95%	Fennálló, vagy nagyon valószínű	9999
környezet	9	megsemmisülés, visszafordíthatatlan károsodás, jogszabálysértés, határérték túllépés	9	közigazgatási teljes terület (vagy azon is túl)	9	folyamatos, vagy naponta ismétlődő	9	>95%	Fennálló, vagy nagyon valószínű	9999
ember	6	tartós egészségromlás	6	népességcsoportok (10000-es)	6	évente összesen több hónap, vagy hetente ismétlődő	6	67-95%	Valószínű	6666
környezet	6	súlyos károsodás, ökológiai határérték túllépés	6	városrész, lakótelep, több városrészre vonalasan kiterjedő	6	évente összesen több hónap, vagy hetente ismétlődő	6	67-95%	Valószínű	6666
ember	4	átmeneti egészségromlás	4	nagy létszámú (1000-es) népességcsoport	4	évente összesen több hét, vagy havonta ismétlődő	4	34-66%	Lehetséges	4444
környezet	4	károsodás	4	több háztömbnyi, szakaszosan vonalas	4	évente összesen több hét, vagy havonta ismétlődő	4	34-66%	Lehetséges	4444
ember	2	immunitást csökkentő, teljesítményt rontó	2	kis létszámú (100-as) népességcsoport	2	évente összesen több nap, vagy szezonálisan ismétlődő	2	6-33%	Esetleges	2222
környezet	2	enyhe károsodás	2	háztömb	2	évente összesen több nap, vagy szezonálisan ismétlődő	2	6-33%	Esetleges	2222
ember	1	kellemetlen	1	néhány személy (<100)	1	évente összesen több óra	1	<5 %	Nem valószínű	1111
környezet	1	átmeneti károsodás	1	telek	1	évente összesen több óra	1	<5 %	Nem valószínű	1111

A hatások (okok)sorrendjének meghatározása (Leopold-mátrix)

**A környezeti hatások (okok)
súlyosságuk sorrendjében
környezeti gondok szerint
csoportosítva**

II-10. táblázat: A környezeti hatások (okok) súlyosságuk sorrendjében környezeti gondok szerint csoportosítva.

Azonosító	Környezeti gondok és okaik	Súlyosság	Átlag	ember	ökoszisztéma	táj	élelvilág	talaj és geológiai képz.	felszíni vizek	felszín alatti vizek	levegő	emberi alkotások	gazdaság	város arculata
				EM	ÖK	TA	ÉL	TG	VF	VA	LE	EA	GA	AR
	A legsúlyosabb („9”) okok:													
	1 A lakosság életminősége nem kielégítő, amelynek okai:													
1.1	a széleskörű elfogadottságon alapuló városfejlesztési jövőkép és a jövőkép tartamos védhetőségének hiánya.	9	6999	6996	6999	6999	6996	6999	6999	6999	6999	6696	6999	6996
1.6	a fogyasztás pazarló és feléli a környezeti erőforrásokat.	9	6999	4999	6666		9666	6699	6699	6696	9999	9999	9966	
1.17	nem kellően ismertek a környezeti hatások és a lakosság egészségi állapota közti összefüggések.	9	6999	6999									6999	
1.18	nem ismertek a környezeti adatok vagy rendezetlenek, felhasználatlanok.	9	6999	6999			6999	6999	6999	6999	6999	6999	6999	
	2 Nem megfelelő a környezeti nevelés, amelynek okai:													
2.9	példakép és motiváció hiány az oktatási-nevelési intézményben.	9	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	2199
2.10	ismerethiány az oktatási-nevelési intézmény személyzete körében.	9	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499
	3 Nem megfelelő a lakosság környezettudatossága, amelynek okai:													
3.1	a tájékoztatás hiánya.	9	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499
3.3	a civil szervezeteknek alacsony a hatékonysága a pénzügyi lehetőségeik miatt.	9	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499
3.6	az értékesítési akciók (leértékelések) környezettudatosságot deformáló erős hatása.	9	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499
3.7	a csomagolóipar érdekeit szolgáló reklámok környezettudatosságot deformáló erős hatása.	9	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499	9499

Célok kitűzése és az intézkedések hozzárendelése

2 fő cél: A környezeti nevelés színvonalának emelése.

2 fő cél: A környezeti nevelés színvonalának emelése.

2.1 cél: A pedagógusok környezeti szemléletének formálása.

2.1.1 intézkedés: Fontosság: 9 Azonnali intézkedést kíván

A pedagógusok számára lehetőséget kell biztosítani az önképzésre, a környezeti nevelési feladatokra felkészítő továbbképzésekben való részvételre.

Költség és forrás: évente százezres nagyságrend, környezetvédelmi alap és pályázat

Indikátor: továbbképzésbe bevont személyek száma a be nem vontak arányában

Ok:

2.10 ismerethiány az oktatási-nevelési intézmény személyzete körében

2.2 cél: Az oktatási intézmények környezetkímélő felszereléseinek és anyaghasználatának bővítése.

2.2.1 intézkedés: Fontosság: 9 Azonnali intézkedést kíván

A környezetkímélő anyagok és eszközök beszerzésének szorgalmazása és esetleges többletköltségeinek támogatása a nevelési-oktatási intézményekben.

Költség és forrás: évente százezres nagyságrend, környezetvédelmi alap

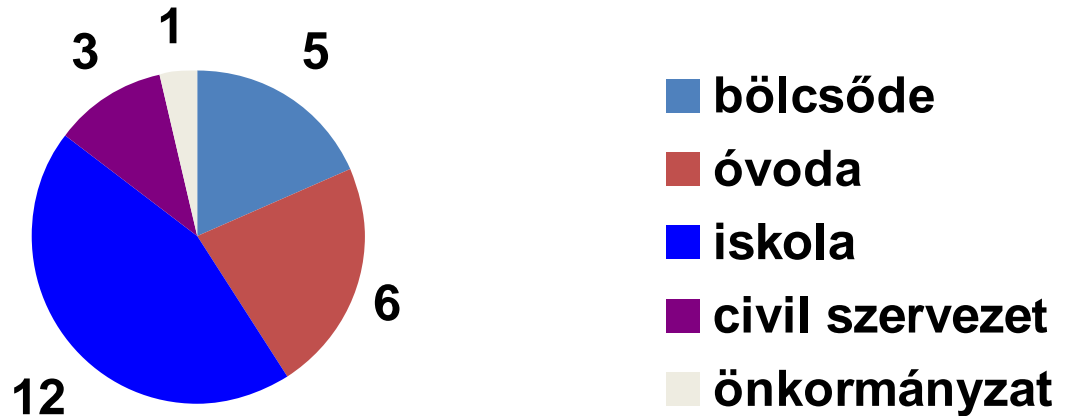
Indikátor: környezetkímélőbb anyagok és eszközök mennyiségi mutatói

Ok:

2.9 példakép és motiváció hiány az oktatási-nevelési intézményben

Eredmények

A kérdőívekre adott válaszadók száma

Bölcsőde

- A környezeti nevelés a kor miatt korlátozott lehetőségű
- Szelektív hulladékgyűjtés (papír, műanyag, komposztáló) működik
- Jeles Napok közül a Madarak és Fák Napját már van olyan bölcsőde ahol megtartják
- Kisebb foglalkozások keretein belül a növényekről, állatokról, a környezetvédelemről szóló ismeretek átadására van lehetőség

Óvoda

- Szelektív hulladékgyűjtésre megoldott
- A Helyi Nevelési Programban megfogalmazottaknak megfelelően történik a környezetvédelemmel kapcsolatos ismeretek átadása
- A Jeles Napokat mindenhol megtartják (Víz Világnapja, Föld Napja, Takarítási Világnap stb.)
- Van olyan óvoda, ahol a Dohányzásmentes Világnapról, az Egészségügyi Világnapról, az Autómentes Világnapról és a Nemzetközi Energiatakarékossági Világnapról is megemlékeznek

Iskola

- Több tantárgyban szerepel a környezetvédelem (pl. természetismeret, kémia, földrajz)
- kevés iskolának van lehetősége szakkör keretében környezetvédelmi ismereteket átadni
- Környezetvédelmi mérések végzésére csak két iskolának van lehetősége
- Vetélkedőt minden iskola szervez az önkormányzat támogatásával
- Környezetvédelemre felhívó plakátpályázatot tesznek közzé
- Városi parkok, erdők takarítását célzó akciót szerveznek
- Van olyan iskola, ahol ősszel és tavasszal 1-1 hetet szentelnek az egészségnevelésre és a környezettudatos magatartás kialakítására

Minden intézmény

- Felhívja dolgozói, tanulói és minden ott tartózkodó figyelmét az energiatakarékosságra, a környezet tisztaságának megőrzésére
- Pályázat útján igényel támogatást a környezetformálás céljára
- Igyekszik az anyagi lehetőségekhez képest előtérbe helyezni a környezetbarát termékeket

Civil szervezetek

- Kirándulások, hagyományőrző bemutatók, hulladékgyűjtési akciók szervezésével vonják be a lakosságot a környezet megőrzése érdekében
- Pályázat útján igényelnek támogatást a környezetformálás, környezeti nevelést szolgáló akciók megvalósítására, ismeretterjesztés céljára (pl. információs tábla kihelyezése
- sajnos támogatás hiányában jelentős részük „alvó szervezet”
- A legrégebbi szervezet az épített és a természeti környezet megóvásában , a város történelmi hagyományainak megőrzésében szerzett nagy érdemeket

Önkormányzat

- A lakosság környezeti tudatformálásában meghatározó szerepe van
- Évente egyszer a lakosság számára Virágosítási Akciót és Autómentes Napot szervez
- Támogatja nevelési intézmények környezeti nevelést szolgáló akcióit
- A lakosságot tájékoztatja a szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos tudnivalókról

Értékelés

A környezeti gondok és kiváltó okai

- Nem minden szinten megfelelő a környezeti nevelés
- Iskolai környezeti nevelés nem megfelelő megvalósulása(iskolai személyzet ismereteinek hiánya, példakép, motiváció, tantervi szabályosság hiányossága, forráshiány)
- Bölcsődékben, óvodákban a lehetőségek hiánya (forráshiány, életkori sajátosságok)

Értékelés

- Nem megfelelő a családon belüli környezeti nevelés (ismerethiány, pazarló, környezet – és önrontó életvitel, forráshiány, iskolázottság hiánya, szociális helyzet)
- Civil szervezetek alacsony hatékonysága (forráshiány, érdektelenség, a lakosság általános kulturális helyzete)

A hatások(okok) a környezeti gondok súlyosságának sorrendjében

A legsúlyosabb okok:

A lakosság életminősége nem kielégítő, amelynek okai:

Pl.a fogyasztás pazarló

Nem megfelelő a környezeti nevelés, amelynek okai:

Pl.példakép és motiváció hiány az oktatási-nevelési intézményben

Nem megfelelő a lakosság környezettudatossága, amelynek okai:

Pl. tájékoztatás hiánya

Civil szervezetek alacsony hatékonysága a pénzügyi lehetőségeik miatt

Javasolt intézkedések

Fő célok és célok kitűzésének megfelelően történik

Fő cél:

- I. A környezeti nevelés színvonalának emelése
- II. A lakosság környezettudatossága színvonalának emelése

Cél:

I. A pedagógusok környezeti szemléletének formálása

Az oktatási intézmények környezetkímélő felszerelésének és anyaghasználatának bővítése

II. A lakosság környezettudatosságának kérdőíves felmérése

A környezettudatosság szintjének emelése

Intézkedések I.

- A pedagógusok számára lehetőséget kell biztosítani az önképzésre, továbbképzésre
- Környezetkímélő anyagok és eszközök beszerzésének szorgalmazása és az esetleges többletköltségek támogatása

Intézkedések II.

- A lakosság környezettudatosságának kérdőíves felmérése
- A környezettudatosság szintjét emelő képzési-nevelési központ létrehozása a nevelési-oktatási intézmények személyzete, a szülők, a diákok és a lakosság számára
- Környezettudatos magatartást honoráló városi alapítvány létrehozása és díj alapítása
- Hatékony felvilágosítás, szemléletformáló és környezeti nevelést szolgáló kezdeményezések, akciók szervezése civil szervezetek bevonásával

Köszönöm a figyelmet!

Pintérné Nagy Edit
e-mail cím: epinter@emk.nyme.hu

